

به نام خدا

دکتر محمد رضا ارشد محصل

عضو هیأت علمی بازنشسته دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دکتر محمد رضا ارشد محصل در خرداد ماه سال ۱۳۱۵ هجری شمسی در خانواده ای اهل علم و دیانت در روستای افضل آباد مازان از توابع بیرجند متولد شد. پدر و پدربزرگش جملگی علمای دین و مورد وثوق و احترام مردم بودند. از پنج سالگی به مکتب خانه رفت و خواندن قرآن را فراگرفت. شش سال، دوران دبستان را در همان روستا سپری نمود، سپس به مدت شش سال دیگر، دوره دبیرستان را در بیرجند به پایان رساند. در سال ۱۳۳۲ به دانشسرای مقدماتی بیرجند وارد شد و همزمان به آموزگاری پرداخت. در سال ۱۳۳۸ تحصیل در رشته زبان و ادبیات فارسی را در دانشگاه فردوسی مشهد شروع نمود. در این سال ها، با نوشتن مقالات اجتماعی و سیاسی در روزنامه های محلی به بیان دیدگاه های خود می پرداخت. رشته ادبیات فارسی دانشکده ادبیات مشهد در این دوره به یمن حضور و تدریس استادانی صاحب نام و دلسوزی مانند زنده یادان دکتر احمد علی رجایی و دکتر غلامحسین یوسفی و دکتر جمال رضایی از رشته های شاخص و پر بار بود.

ایشان در سال ۱۳۴۲ موفق به دریافت مدرک کارشناسی زبان و ادبیات فارسی شد و بعد از آن به تدریس در دبیرستان های مشهد مشغول گردید. در سال ۱۳۴۸ تحصیل در دوره کارشناسی ارشد دانشگاه تهران را شروع نمود و در سال ۱۳۵۰ موفق به دریافت مدرک فوق لیسانس گردید و در همان سال دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی در همان دانشگاه را شروع نمود و همزمان با فرهنگستان زبان فارسی همکاری خود را آغاز کرد.

وی در سال ۱۳۵۳ پس از گذراندن دروس دوره دکتری، از وزارت آموزش و پرورش به دانشگاه جندی شاپور اهواز (دانشگاه شهید چمران اهواز کنونی) انتقال یافت. پس از چند سال تدریس در این دانشگاه و سرپرستی یکساله دانشکده ادبیات، در سال ۱۳۶۰ به مدت سه سال به دانشگاه تبریز منتقل گردید و در این دانشگاه به تدریس و تربیت

دانشجویانی پرداخت که امروز هر یک از استادان زبان فارسی شده اند. ایشان در سال ۱۳۶۵ از دانشگاه شهید چمران اهواز بازنشسته شد و مرحله تازه از فعالیت های علمی، پژوهشی و فرهنگی را در دانشگاه های دولتی و غیر دولتی و مؤسسان فرهنگی تاکنون ادامه داده است.

دکتر راشد محصل کتاب‌هایی همچون: آذرخش دیرپای سهروردی، پرتوهایی از قرآن و حدیث در ادب فارسی، داستان گشتاسپ در دو نگاه، شاهنامه پژوهی، خیام شناخت، عطارشناخت، از شوکتی تا دولتی، چون من در این دیار، شاهنامه جلوه گاه روح ملی، نام شناخت توصیفی منظومه های دینی فارسی، فرهنگ خرد در شاهنامه، گزیده حدیقه سنایی با شرح و توضیح، نشانه شناسی ادبی در کاربرد قرآن و حدیث، تاریخ فرهنگ و آموزش نوین در بیرجند، داستان گشتاسب در دو نگاه (پیکره شناسی و دریافت های اجتماعی) و ده‌ها مقاله علمی در حوزه‌های حماسه پژوهی، عرفان و حکمت اسلامی و ... منتشر و به علاقه‌مندان عرضه داشته است.

در مقدمه کتاب «دانش و آزادگی» که به قلم جمعی از گردآوردندگان نوشته شده، آمده است: «دانش و آزادگی در وجود این مرد (دکتر راشد محصل) به نحوی همراه و یگانه شده است که تفکیک یکی از دیگری میسر نیست.

دکتر راشد محصل در طول فعالیت های علمی و اجرایی خود، چه در گروه زبان و ادبیات فارسی، چه در مرکز خراسان‌شناسی و چه در فرهنگ سرای فردوسی هیچ گاه در برابر خدمتی که با تمام وجود و از سر اخلاص انجام داده، مطالبه که هیچ، حتی توقع ضمنی مابه ازائی هم نداشته است.

اگرچیزی می‌دادند، با بی میلی و بزرگ منشی و احترام انگیزی می‌گرفت و بخش عمده آن را صرف خرید کتاب و اهداء به دانشجویان مستعد و همکاران علاقه‌مند و کتابخانه‌های نیازمند می‌کرد.

دانشوران روزگار ما کم نیستند، آزادگانی هم کم و بیش پیدا می‌شوند، اما آن‌ها که دانش و آزادگی توأمان در وجودشان به بار نشستند، سیم‌رغ اند و کیمیا.

همچنین در مقاله‌ی «جان به فدای عاشقان» که به قلم اصغر ارشاد سرابی نوشته شده، در باره دکتر راشد محصل تصریح شده است: «اطلاعات او در پهنه شعر و ادب کهن و تاریخ اجتماعی ایران، گسترده و شنیدنی است.

تجلی علمی او بیشتر در مباحث عرفانی و آثار حماسی و نکته‌سنجی‌هایش نتیجه نیم قرن پژوهش و تجربه است.

احاطه استاد بر علوم قرآنی، احادیث و آثار عرفانی و چیرگی بر منابع و محتوای دیوان شاعران و آثار نویسندگان کهن، کلاس درس دکتر راشد محصل را شیرین کرده است.

نکته دیگری که نباید از کنار آن گذشت اثرات وجودی این مرد بزرگ در تربیت صدها دانش‌آموخته در مقاطع مختلف تحصیلی رشته زبان و ادبیات فارسی در بیرجند و در طی قریب به ۲۵ سال کار مداوم علمی و آموزشی است.

به جرأت می‌توان گفت کلیه دانش‌آموختگان ۳۰ سال گذشته دانشگاه‌های بیرجند در رشته زبان و ادبیات فارسی یا شاگرد دکتر راشد محصل بوده‌اند و یا شاگرد شاگردان ایشان.

مجموع این خدمات ارزنده سبب شد که در اسفند ماه ۱۳۸۶ مراسم بزرگداشت ایشان با حضور مسئولان استانی، اساتید و اعضای گروه‌های زبان و ادبیات فارسی دانشگاه‌های بیرجند، اصحاب فرهنگ، هنر و ادب و جمعیت قابل توجهی از دانش‌آموختگان ادبیات فارسی در بیرجند برگزار و از سال‌ها تلاش و خدمات علمی، آموزشی و پژوهشی دکتر راشد محصل تقدیر و تجلیل شد.

